

JAK TECHNOLOGIE VE SPOJENÍ S VHODNÝMI METODAMI MOHOU POMOCI PŘI ROZVOJI RANÉ KOMUNIKACE U DĚTÍ SE SPECIÁLNÍMI POTŘEBAMI

Lenka ŘÍHOVÁ, Iva JELÍNKOVÁ

Speciální ZŠ Poděbrady, www.isen.cz

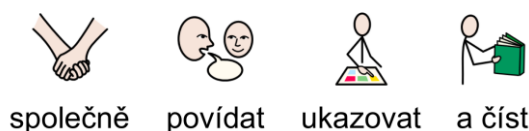
***Anotace:** Prezentace je zaměřená na rozvoj komunikace a alternativní komunikace s využitím technologií. A to jak prostřednictvím tabletů a vhodných komunikačních aplikací, tak softwarových programů a aplikací, díky nimž se příprava komunikačních materiálů zjednoduší a zefektivní. Pozornost bude věnována také strategiím a metodám k úspěšnému zvládnutí prvních komunikačních kroků u dětí s potřebou AAK.*

Symbolizace a vizualizace prostředí

Nejlépe si obvykle rozumíme s tím, kdo používá stejný jazyk jako my. Jazyk, který jsme se museli nejdříve naučit. Jako malé děti jsme byli po dlouhou dobu vystaveni působení slov a řeči našeho okolí a díky tomuto “dlouhodobému tréninku” jsme také sami začali mluvenou řeč používat. Chceme-li někoho naučit psát, ukážeme mu písmena a píšeme s ním, znakový jazyk se učí znakováním. Stejně jsou na tom děti s potřebou alternativní komunikace a nejlepší, co pro jejich rozvoj můžeme udělat, je začít **komunikovat jejich jazykem – jazykem symbolů.**

Symboly (piktogramy, obrázky) jsou důležitou složkou každé formy alternativní komunikace, fungují jako podpora porozumění, podněcují rozvoj pasivní i aktivní slovní zásoby. Jejich prostřednictvím **vizualizujeme** naše sdělení, pomáháme dětem pochopit význam toho, co říkáme a v neposlední řadě jim ukážeme možnost, že takto se i ony mohou domluvit.

Abychom vizualizovali prostředí kolem sebe a mohli tak doprovázet svou řeč odpovídajícími symboly, potřebujeme tyto symboly mít jednoduše k dispozici. V ideálním případě včetně vhodného software s databází obrázků a šablon, který umožní vytvářet obrázkové karty, schémata, komunikační knihy, vizualizované režimy dne a další obrázkové pomůcky pro podporu řečového rozvoje. Jedním z nejobsáhlejších systémů disponují pro české prostředí obrázky Widgit, které jsou obsaženy jak v komunikačním programu pro počítač a pro tablet, tak v textovém editoru Symwriter a programem pro tvorbu a tisk materiálů InPrint.

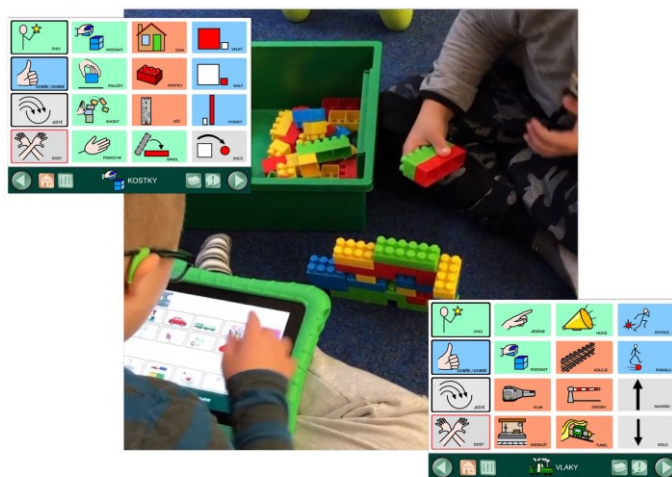

Obr.1: Ukázka symbolů Widgit

Hra s podporou technologií

Běžná dětská hra nabízí mnoho spontánních situací, jak rozvíjet řeč a komunikaci. Komentování činností (postavíme komín, panenka papá, auto jede ...), tvorbu otázek (kde je míč, co dělá pejsek ...), vyjádření názoru (to se mi líbí, to není pěkné), popis (dům je velký, červená kostka, hodný medvídek), nácvik sociálních situací (hra na obchod, na doktora). Ke každé hře je samozřejmě možné připravit základní sadu papírových (lowtech) komunikačních piktogramů a stránek, ale technologie nabízejí hlubší úroveň sdělení a navíc možnost doplnit obrázky zvukem. Díky atraktivitě technologií také obvykle vzrůstá motivace

komunikovat a prostřednictvím ozvučených stránek tak můžeme podporovat porozumění, slovní zásobu i sociální stránku komunikace.

Obr.2: Hra s kostkami s využitím komunikační stránky v iPadu (“high-tech”)

Obrácenou možnost nabízejí dějové aplikace, ve kterých děti mohou vytvářet a měnit různé situace. Zařídit domeček, zabydlet je členy rodiny, vařit, nakupovat, hrát si na kadeřníka, stát se strojevodcem a řídit vlak atd. Připravenými komunikačními stránkami lze i tady rozvíjet jádrovou slovní zásobu i tematické okruhy.

Obr.3: Interaktivní aplikace s klasickou komunikační stránkou (“low-tech”)

Společné čtení a tvorba elektronických knih

Prohlížení a společné čtení je další osvědčenou možností, jak rozvíjet komunikaci. A což teprve čtení vlastnoručně vyrobené knihy. Ve spojení s aplikací Book Creator se může stát spisovatelem a ilustrátorem

opravdu každý. Společná tvorba je velkým motivačním faktorem a i malé děti se na ní mohou s úspěchem podílet. Od nahrávání citoslovců (například zvuků zvířátek) k obrázkům, jednoslovnému pojmenování až k ozvučeným hotspotům s krátkým slovním spojením. Využít můžeme obrázky z klasických pohádek, vlastní příběhy ve fotografiích, screeny dějových situací z oblíbených aplikací, kresby, emotikony atd.

Obr.3: Adaptovaná ozvučená knížka, vytvořená v aplikaci Book Creator

Nejdůležitějším krokem k rozvoji AAK je **najít u každého dítěte nějakou motivační aktivitu**, o kterou bude ochotné jakýmkoliv způsobem projevit zájem, “říct” si o ni, chtít kvůli ní komunikaci vůbec začít. Nikdo si nechce povídat o věcech, které ho nebaví. Takovou silnou motivací je zpravidla pro každé dítě právě **společná hra a hravé aktivity**. Důraz na slovo společná upozorňuje na fakt, že stejně jako komunikovat, musíme děti se speciálními potřebami také učit si hrát, protože ony to často neumí. Propojení hry s využitím technologií bývá pro ně obvykle velmi atraktivní, ale přítomnost a vzor dospělého je pro rozvoj komunikace klíčový a nezbytný.